

สัญลักษณ์

เครื่องหมายราชการจังหวัดแม่ฮ่องสอน

เมื่อปี พ.ศ. 2483 รัฐบาลได้กำหนดให้แต่ละจังหวัด มีตราประจำจังหวัดหรือเครื่องหมายราชการของจังหวัด ตามพระราชบัญญัติเครื่องหมายราชการ พ.ศ. 2482 โดยมอบหมายให้กรมศิลปากรเป็นผู้ออกแบบตราประจำจังหวัด ตามแนวคิดที่แต่ละจังหวัดกำหนดไว้ สำหรับจังหวัดแม่ฮ่องสอนเป็นรูปช้างเล่นน้ำ ต่อมาในปี พ.ศ. 2547 ได้มีประกาศสำนักนายกรัฐมนตรี เรื่อง กำหนดภาพเครื่องหมายราชการตามพระราชบัญญัติเครื่องหมายราชการ พุทธศักราช 2482 (ฉบับที่ 214) สำหรับจังหวัดแม่ฮ่องสอน คงใช้รูปช้างในท่อน้ำเช่นเดิม

รูป 2 เครื่องหมายราชการจังหวัดแม่ฮ่องสอนที่ใช้แต่เดิม

รูป 1 เครื่องหมายราชการจังหวัดแม่ฮ่องสอน
ประกาศสำนักนายกรัฐมนตรี ฯ

รูปช้างในท่อน้ำ

หมายถึง การฝึกช้างป่าให้รู้จักการบังคับบัญชาในการรบและงานด้านต่าง ๆ

สาเหตุที่ใช้รูปช้างในท่อน้ำเป็นตราประจำจังหวัด เพราะเป็นที่มาของการตั้งเมืองแม่ฮ่องสอน โดยเริ่มจากการที่ เจ้าแก้วเมืองมา ออกจับช้างให้เจ้าเมืองเชียงใหม่ (พ.ศ. 2368 - 2389) และได้รวบรวมชาวไทยใหญ่ให้มาตั้งบ้านเมืองเป็นหลักแหล่งขึ้น 2 แห่ง มีหัวหน้าผู้ปกครอง คือ ที่บ้านปางหมู และบ้านแม่ฮ่องสอน สาเหตุที่เรียกว่าแม่ฮ่องสอน ก็เพราะว่าได้มาตั้งคอกฝึกช้าง ณ บริเวณลำห้วยแห่งนี้นั่นเอง

สีประจำจังหวัด

สีฟ้า – สีนํ้าตาล

ธงประจำจังหวัด

พื้นธงเป็นสีน้ำตาล-สีฟ้า-สีน้ำตาล แบ่งตามแนวนอนเป็นสามส่วนเท่ากัน กลางแถบสีฟ้าเป็นรูปตราประจำจังหวัดในวงกลมสีแดง รูปตราประจำจังหวัด ด้านบนเป็นภาพท้องฟ้าสีฟ้า มีเมฆสีเหลือง ต่ำลงมาเป็นท้องน้ำสีฟ้า มีริ้วคลื่นน้ำสีขาว ในน้ำมีช้างพลายสีน้ำตาล 1 เชือก ด้านล่างเป็นแถบสีเหลืองขอบแดง ตรงกลางมีคำว่า “จังหวัดแม่ฮ่องสอน” สีแดง

ต้นไม้ประจำจังหวัด

ชื่อพื้นเมือง

จัน พี้จัน ปี้จัน กระพี้จัน

ชื่อวิทยาศาสตร์

Millettia brandisiana Kurz

ชื่อวงศ์

LEGUMINOSAE-PAPILIONOIDEAE

นิเวศวิทยา

ป่าเต็งรังและป่าเบญจพรรณแล้ง

ลักษณะทั่วไป

ต้นไม้ ไม่ขึ้นต้นขนาดกลาง สูง 8-15 เมตร ผลัดใบ แต่ผลิใบใหม่เร็ว เปลือกนอกค่อนข้างเรียบ สีเทาอมน้ำตาลแตกเป็นสะเก็ดเล็ก ๆ เปลือกในสีแดง เรือนยอดกลมรี ๆ พุ่มใบหนาทึบ

ใบ ใบประกอบแบบขนนก ปลายคี่ เรียงสลับ ใบย่อย 6-8 คู่ เรียงตรงข้าม ใบย่อยรูปขอบขนาน กว้าง 0.8-1.7 ซม. ยาว 2.5-7 ซม. ก้านใบย่อย 2 มม. ที่ฐานใบมีหูใบย่อย ตาใบมีขนสีทองแดงปกคลุม ปลายใบแหลม โคนใบมน ขอบใบเรียบ เส้นแขนงใบข้างละ 6-10 เส้น ก้านใบย่อยยาว 2-3 มม.

ดอก ดอกออกเป็นช่อแบบช่อแยกแขนงตามปลายกิ่งและเหนือรอยแผลใบ ช่อยาว 7-22 ซม. กลีบเลี้ยงเชื่อมติดกันคล้ายรูประฆัง ปลายแยกเป็น 5 แฉก สีม่วงดำ กลีบดอก 5 กลีบ เกสรเพศผู้ 10 อัน ดอกบานเต็มที่กว้าง 0.8-1 ซม. ดอกคล้ายดอกถั่วสีม่วงแกมขาว

ผล ผลเป็นฝักรูปดาบ หรือขอบขนานปลายแหลม ขอบฝักเป็นเส้นหนาแข็ง ฝักแก่สีน้ำตาล แกมเหลือง กว้าง 2-2.5 ซม. ยาว 10-14 ซม. เมล็ดกลมแบน 1-3 เมล็ด

ระยะเวลาการออกดอกและเป็นผล ออกดอก มี.ค.-เม.ย.

ผลแก่ มี.ย.-ก.ค.

การขยายพันธุ์

เพาะกล้าจากเมล็ดได้ง่าย ๆ

การใช้ประโยชน์

ด้านเป็นไม้ประดับ ใบมีสีน้ำตาลแล้ง กระพี้จันจะทิ้งใบหมดต้น แล้วผลิซอกดอกออกมาเต็มต้น สีม่วงอมครามกระจายไปทั้งต้น เป็นความสวยงามอยู่กลางฤดูกลางที่แห้งแล้ง ใบไม้โดยรอบปลิดปลิวลงหมดสิ้น ดอกกระพี้จันจึงเป็นราชินีที่โดดเด่น นิยมเพาะกล้าแจกเพื่อปลูกเป็นไม้ประดับ แต่เมื่อปลูกแล้วรดน้ำมากความชุ่มชื้นสูง การผลัดใบจึงไม่เด่นชัด ดอกสีม่วงครามจึงแฝงเงาอยู่ในใบสีเขียวสวยไปอีกมิติหนึ่ง ใช้พื้นที่ปลูกไม่มาก 2x2 เมตร ปลูกง่าย และเติบโตเร็ว เมื่อแตกใบอ่อนจะมีสีแดงสนิมเหล็กพลั่วไสสวยงามจับใจเมื่อกระทบกับแสงแดดยามเช้า

ด้านสมุนไพร สรรพคุณยาพื้นบ้านอีสานใช้ลำต้นต้มน้ำบำรุงเลือด

รูป 3 ต้นกระพี้จัน ต้นไม้ประจำจังหวัดแม่ฮ่องสอน

ดอกไม้ประจำจังหวัด

บัวตอง หรือ พอหมื่นนี้ ในภาษากะเหรี่ยง เป็นพืชในตระกูลทานตะวันขนาดเล็ก มีถิ่นกำเนิดอยู่ในแถบทวีปอเมริกา กลางและหมู่เกาะอินเดียตะวันตก มีอายุยืนยาวหลายปี สูง 3 เมตรหรือมากกว่า ออกดอกเป็นช่อเดียว บริเวณปลายกิ่ง ดอกบัวตอง มีสีเหลืองคล้ายดอกทานตะวัน มีสีเหลือง มีสีเหลืองคล้ายดอกทานตะวัน แต่มีขนาดเล็กกว่า ดอกวงนอกเป็นหมัน กลีบเรียวมีประมาณ 12-14 กลีบ ดอกวงในสีเหลืองส้มเป็นดอกสมบูรณ์เพศ ใบของบัวตอง เป็นใบเดี่ยวรูปไข่หรือแกมขอบขนาน มีขนขึ้นเล็กน้อยประปราย บริเวณปลายใบไว้ ลึก 3-5 แฉก บัวตองชอบขึ้นในพื้นที่ที่มีอากาศเย็น จะออกดอกสวยงามที่สุดบนยอดดอยที่สูงกว่า 800 เมตรขึ้นไป

รูป 4 ดอกบัวตอง ดอกไม้ประจำจังหวัดแม่ฮ่องสอน

รูป 5 ทุ่งบัวตอง ดอยแม่ฮูดอ อ.ขุนยวม

บัวตองไม่ใช่พืชท้องถิ่นดั้งเดิมของพื้นที่จังหวัดแม่ฮ่องสอน สันนิษฐานว่า เมื่อประมาณกว่า 100 ปีที่แล้ว คณะมิชชันนารีที่เดินทางมาเผยแพร่คริสต์ศาสนาในพื้นที่เป็นผู้นำเมล็ดพันธุ์ดอกบัวตองมาแพร่พันธุ์ ในห้วงเวลาเดียวกันนั้น เมื่อบริษัทบอมเบย์ เบอร์มา ได้รับสัมปทานป่าตัดไม้สักออกขาย ภายในเวลา 10 ปี พื้นที่ในจังหวัดแม่ฮ่องสอนปกคลุมไปด้วยป่าไม้หนาที่บดได้กลายเป็นพื้นที่โล่ง ทำให้บัวตองซึ่งเป็นพืชที่ขยายพันธุ์ได้ดีในพื้นที่โล่งขยายพันธุ์ครอบคลุมพื้นที่แทน และด้วยความสวยงามของดอกบัวตองสีเหลืองที่เบ่งบานปกคลุมดอยทั้งดอยบนดอยแม่ฮูดอ อ.ขุนยวม จ.แม่ฮ่องสอน ทำให้ดอยแม่ฮูดอเป็นสถานที่ท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่สำคัญแห่งหนึ่งของแม่ฮ่องสอน และดอกบัวตองได้รับการกล่าวขานในคำขวัญของจังหวัดแม่ฮ่องสอน

คำขวัญ

คำขวัญประจำจังหวัดแม่ฮ่องสอน

หมอกสามฤดู กองมูเสียดฟ้า ป่าเขียวขจี ผู้คนดี ประเพณีงาม ลือนามถิ่นบัวตอง

คำขวัญประจำอำเภอเมืองแม่ฮ่องสอน

หนาวสุดหนาว พันเขาเคล้าหมอกทะเล งามล้ำถ้ำปลาน้ำมอง ครองสง่าคู่พระบารมี

คำขวัญประจำอำเภอปาย

ลำปายสายธาร นมัสการหลวงพ่อบึงเมือง ลือเลื่องกระเทียมพันธุ์ดี

ป่าเขียวขจีรอบทิศ วิถีชีวิตสงบร่มเย็น

คำขวัญประจำอำเภอบางมอญ

ถิ่นผีแมน แดนร้อยถ้ำ งามล้ำขุนเขา รวมเผ่าชาวดอย

คำขวัญประจำอำเภอขุนยวม

บัวตองบาน ธารน้ำใส น้ำใจงาม นามขุนยวม

คำขวัญประจำอำเภอแม่ลาน้อย

แม่ลาน้อยเลิศล้ำ ถ้ำแก้วงามวิจิตร ผลผลิตถั่วเหลือง

ลือเลื่องวัดแม่ปาง เมืองสร้างคนดี ประเพณีเขาวงกต

คำขวัญประจำอำเภอแม่สะเรียง

เทียนแหงพรางตา ผ้าทอกะเหรี่ยง เสนาะเสียงสาละวิน

งามถิ่นธรรมชาติ พระธาตุสี่จอม กล้วยไม้หอมเอื้องแซะ

คำขวัญประจำอำเภอสบเมย

สุดแดนสาละวิน แดนดินพริกกะเหรี่ยง ลือเลื่องครูบาผาผ่า

งามตาแม่น้ำเงา ชุมเขาธรรมชาติ ใจสะอาดคนสบเมย

เรียบเรียง : กลุ่มงานข้อมูลสารสนเทศและการสื่อสาร สำนักงานจังหวัดแม่ฮ่องสอน, เดือนตุลาคม 2554